

Den Bosch, 19 december 2016

kerstboodschap 2016

ELKAAR VASTHOUDEN IN EEN TIJD VAN VERWARRING

Enkele weken geleden opende onze koningin de Jheronimus Academy of Data Science. Daarmee is ook de stad 's-Hertogenbosch opgestoomd in de academische vaart der volkeren.

Het data-instituut doet onderzoek naar de mogelijkheden van 'big data' maar ook naar morele implicaties van de enorme toename van gegevens. Tijdens de presentaties, voorafgaande aan de opening van het instituut, kregen de gasten boeiende voorbeelden van praktische toepassingen.

De laatste decennia is door de digitale revolutie het aantal beschikbare gegevens enorm toegenomen. Een en ander betekent in theorie dat beslissingen door artsen, bankiers, bedrijven en bestuurders met veel grotere precisie genomen kunnen worden.

Al nadenkend over deze stand van zaken stuit ik echter op een paradox. In de pers horen wij steeds vaker over fact-free discussies onder onze politici. Terwijl er steeds meer gegevens beschikbaar zijn, geeft menig politicus er de voorkeur aan om niet op basis van feiten maar primair op basis van gevoelens en emoties te spreken. Het gaat niet om wat waar is maar om wat waar voelt.

Ik kan mij herinneren dat, tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen, de meeste uitspraken van de huidige president-elect over economische thema's door economen als deels of volledig onwaar werden ontmaskerd. Opnieuw wordt duidelijk dat data altijd moeten worden geïnterpreteerd en dat ook altijd belangen een rol spelen.

Veel om dankbaar voor te zijn

Recent had één van onze dagbladen een verslag van een boeiend gesprek met de Zweedse onderzoeker Johan Norberg over zijn nieuwste boek *Vooruitgang* geplaatst. In dat boek geeft Norberg met een veelheid van data aan hoe het leven van generatie op generatie steeds beter is geworden. Het gaat goed met de wereld als het gaat om armoedebestrijding, levensverwachting en onderwijs.

Wereldwijd vallen steeds minder mensen in de categorie 'extreem arm' blijkt uit onderzoek van de Wereldbank. In 1970 was 29 procent van de wereldbevolking ondervoed, nu is dat 11 procent. Wereldburgers die in 1960 werden geboren, stierven gemiddeld op hun 52ste. Nu haalt de gemiddelde wereldburger zijn 70ste verjaardag.

In ons eigen land steeg de levensverwachting in een halve eeuw van 73 naar 81. Nederland heeft een van de beste zorgstelsels konden wij recent nog lezen en qua onderwijs staat ons goede vaderland hoog op allerlei lijstjes. Historisch gezien kunnen wij stellen dat Nederland een goed land is om te leven.

Wij hebben een hoog welvaartsniveau. Wij hoeven niet bang te zijn dat plotseling een politiebusje voor ons huis stopt en ons zonder duidelijke reden meeneemt. Wij hebben een indrukwekkende Grondwet met een veelheid aan vrijheden, een vrije pers en een onafhankelijke rechtspraak. Kortom er zijn veel data waar wij dankbaar voor kunnen zijn.

Ondanks al deze materiële en immateriële verworvenheden is de beleving van de toestand van ons land bij veel Nederlanders een andere. Sociologen spreken over ons land als 'steenrijk en doods-bang'. Onder een aanzienlijk deel van de bevolking leeft een sterk gevoel van onbehagen. Niet weinig mensen hebben gevoelens van angst en onzekerheid.

Tijd van onbehagen

Voor een deel is dat het gevolg van de westerse nieuwsvoorziening. Goed nieuws is saai nieuws. Meer in het algemeen kan men zeggen dat het goede fluistert en het kwade schreeuwt. Wat dat betreft citeer ik graag paus Franciscus: één vallende boom maakt meer lawaai dan een heel bos dat groeit. In onze media worden de problemen uitvergroot en alles wat goed gaat blijft op de achtergrond. Wie naar het Journaal kijkt, kan na afloop de indruk krijgen dat onze wereld een grote puinhoop vormt, maar dat is natuurlijk niet waar. Er gaat veel meer goed dan fout in onze wereld.

Toch wil ik niet beweren dat de huidige gevoelens van onbehagen in onze samenleving fact-free zouden zijn. Er is sprake van een cumulatie van problemen die veel mensen terecht bezorgd maken.

De versnelde globalisering van de laatste decennia heeft velen onzeker gemaakt. Er zijn steeds duidelijker winnaars en verliezers van die globalisering. Mensen horen over de uitwassen van het wereldwijde kapitalisme zoals hoge bonussen en belastingontwijking. Maar tegelijkertijd vrezen zij voor hun eigen baan of die van hun kinderen en kleinkinderen. De bestaanszekerheid van steeds meer landgenoten staat onder druk.

Ons politieke landschap versplintert snel. Veel mensen maken zich daar zorgen over. Terwijl er grote uitdagingen zijn, dreigt, door de versplintering, de slagkracht van de regering -na de verkiezingen van maart volgend jaar- beperkt te zullen zijn.

Velen van ons maken zich ook zorgen over de vervuiling van het milieu en de verandering van het klimaat. Paus Franciscus roept ons in zijn indrukwekkende sociale encycliek *Laudato Si* op om Moeder Aarde te beschermen. Juist nu staan wij voor de uitdaging om ons rentmeesterschap ook echt waar te maken.

Veel onbehagen wordt ook opgeroepen door een vaag gevoel van onveiligheid, met name door de aanslagen door moslimterroristen. Zij pogen met hun zinloze geweld tegen burgers onze samenleving te destabiliseren en spelen zo onfrisse krachten in onze eigen samenleving in de kaart.

Niet in de laatste plaats wordt de angst en het onbehagen van mensen gevoed door een levensbeschouwelijke crisis. Door de ontkerkelijking en ontkerstening van de laatste decennia hebben veel tijdgenoten geen vast fundament meer. In een tijd van snelle transitie hebben zij niet de mogelijkheid om terug te vallen op een stabiel Godsvertrouwen.

Alle zorgen en problemen zorgen in onze samenleving voor een verharding van verhoudingen en helaas ook voor de opkomst van giftig populisme. Giftig omdat het mensen uit elkaar speelt; het vertrouwen in onze kwetsbare rechtsstaat ondermijnt en vooral hard, grof en zonder enige nuance roeptoetert zonder concrete oplossingen te bieden.

Hoe te reageren?

Welke reactie is op deze ontwikkeling gewenst. Als bisschop wil ik graag vanuit het katholiek denken over de goede en rechtvaardige samenleving enkele dingen noemen.

Laat verantwoordelijke bestuurders de vragen van populistten serieus nemen want het zijn de vragen van veel burgers van ons land. Alleen verdienen die vragen een beter antwoord dan in populistische kring wordt gegeven. De gevoelde bedreiging van de bestaanszekerheid vraagt om een antwoord. Ons rijke Nederland moet toch in staat zijn om het bestaan van iedere burger, ook materieel gezien, te borgen.

Laten wij elkaar, als burgers van dit goede land, niet uit elkaar laten drijven maar de verbinding blijven zoeken. Geen wij en zij denken maar een inclusief denken. Katholiek denken wil verbinden

en is gericht op gemeenschapszin en saamhorigheid. Natuurlijk zijn er verschillen in visie en zijn er belangenverschillen. Veel discussies verzanden in ruwe taal en scheldpartijen. In plaats van te argumenteren wordt er op de man of vrouw gespeeld. Het resultaat is dat de waardigheid van de naaste met voeten wordt getreden. Laten we daarom het maatschappelijk debat scherp maar ook met onderling respect en wellevendheid voeren.

De recente beleidsnota voor ons bisdom heeft als titel *Samen bouwen in vertrouwen*. Dat is echter niet alleen een opdracht voor het Bossche bisdom maar ook voor onze samenleving.

Een belangrijk aspect daarbij is dat wij onze verantwoordelijkheid voor het geheel erkennen. Als wij alleen ons eigenbelang of deelbelang dienen krijgen wij een hele harde maatschappij waar uiteindelijk het recht van de sterkste zal winnen. Een rechtvaardige samenleving heeft echter oog voor de kwetsbaren en voor de vele mensen die dreigen achter te blijven.

Kerstmis: feest van Gods solidariteit

Over enkele dagen vieren wij het kerstfeest. Voor christenen is Kerstmis het geboortefeest van Jezus. Al voor de viering van Sinterklaas werden veel etalages in onze stad met kerstspullen versierd. Overall kerstmannen, groen en lichtjes. De middenstand weet het kerstfeest goed te gebruiken om de decemberomzet tot een succes te maken. Vanouds stellen priesters en predikanten bij deze ontwikkeling vraagtekens. Kerstmis is toch meer dan goud en glitter; meer dan lekker eten en cadeau.

Dit kerkelijk protest tegen de greep van de commercie op het kerstfeest ga ik vanavond niet herhalen. Niet alleen omdat ik niet graag als een boze schoolmeester met een opgeheven vinger sta te zwaaien maar ook omdat dat protest weinig effectief is.

Het is niet zinvol om als bisschop met een zuur gezicht te spreken over een verloedering van de kerstgedachte. Mensen, ook gelovige mensen, hebben behoefte aan gezelligheid en geborgenheid, zeker in de donkere en koude decembermaand. Een goede maaltijd en een goed gekozen cadeau kunnen de onderlinge verbondenheid tussen mensen alleen maar dienen.

Maar misschien mag ik u wel uitnodigen om niet bij de buitenkant te blijven staan maar ook te zoeken naar de binnenkant van het kerstfeest.

Wij vieren met Kerst de komst van de Immanuel: God met ons. God buigt zich in Christus over deze wereld heen. Met Kerstmis zegt God tot u en mij: mens, ik houd van je. In Christus is de mensliefde van onze God ondubbelzinnig aan het licht getreden. In Jezus wil God alles met ons delen, tot onze stervensangst en dood toe. Kerstmis vormt het feest van Gods solidariteit en trouw. Bij Hem zijn wij veilig.

Wij verdrijven in deze tijd de duisternis van de wintertijd met het licht van lampjes en kaarsen. Onze God verdrijft onze duisternis met het Licht dat Christus is. Ik wens oprecht dat u dat goddelijk Licht in uw leven wilt binnenlaten.

Veel onbehagen en boosheid kunnen dan worden getemperd. Geborgen in Gods liefde zijn wij geroepen om elkaar in deze verwarrende tijd vast te houden en in verbondenheid met elkaar te leven; om samen te bouwen in vertrouwen en onze verantwoordelijkheid te nemen voor de opbouw van onze geloofsgemeenschappen en samenleving.

Vanuit die overtuiging wens ik u een zalig, gezegend kerstfeest.

Mgr. dr. Gerard De Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch